

NIELS ANDERSEN, BOLIGMINISTERIET

De seneste politiske tilkendegivelser om byfornyelse er kommet i kraft af, at et meget bredt flertal i Folketinget, strækkende sig fra Socialistisk Folkeparti til det Konservative Folkeparti, har vedtaget en byfornyleslov. Det ligger i sagens natur, at det er ganske umuligt at redegøre for, hvilke intentioner der ligger bag en sådan politisk aktivitet.

Mit indlæg omfatter det ny lovgrundlag og vurderer, om dette er i stand til at imødekomme nogle af de problemer, som den hidtidige byfornylesindsats har rejst. I Hedvig Vestergaards artikel er bl.a. redegjort for den samfundsøkonomiske baggrund for, at det er rimeligt, fornuftigt og velmotiveret at øge byfornylesindsatsen i øjeblikket. Ud over det Hedvig har nævnt, er én af grundene til, at det var nødvendigt med et nyt lovgrundlag, at skal aktiviteten på dette område øges, så skal administrationen decentraliseres, sådan at kommunerne bliver de eneansvarlige inden for rammer, der i givet fald fastsættes af staten.

Udgangspunktet for en beskrivelse af, hvad der er sket, er overvejelser over, hvordan slum opstår i storbysamfund, og hvad det reflekterer. Er det udtryk for nogle mekanismer, man kan gribe ind i? Eller er det i virkeligheden en afspejling af de sociale uligheder, der eksisterer i samfundet? Såfremt det antages, at løsning af slumopgaver omfatter oprustning af bydelene, kvarter for kvarter, er det i virkeligheden en uendelig opgave, fordi slumsymptomer, som viser sig det ene sted, dukker op i en anden form et andet sted. Sådan som de nu her i landet og formentlig også i de andre nordiske lande viser sig i 60'ernes og 70'ernes nye boligbyggerier, og sådan som de i endnu højere grad i England og USA har vist sig i store, forholdsvis nye kommunale og offentligt støttede byggerier. Der er altså belæg for, at strategien til løsning af slumproblemer – nemlig en kvartersbehandling og et voldsomt nybyggeri – er forkert. En anden strategi er nødvendig, nemlig en strategi hvor man i højere grad spreder indsatsen.

Det er desuden sådan, at der er en overgrænse for den støtte, det offentlige er villig til at yde i forbindelse med byfornyelse. Ønskes problemer med de restgrupper, som bor i byfornylesområderne, fordi de ikke har råd til at bo bedre, undgået, må byfornylesstrategien tilrettelægges sådan, at de stadigvæk har mulighed for at bo der.

Yderligere har det været karakteristisk for byfornylesen her i landet, men også andre steder, at hvis den gennemførtes som store teknokratiske projekter uden hensyn til beboerne, opstod der problemer. Det kan samtidig konstateres fra en række udenlandske forsøg på bl.a. at opruste boligområder fysisk, at forslumningen alligevel er fortsat, fordi det væsentligste nok ikke var den tekniske standard, men beboernes manglende engagement i deres boligområde. Det taler også for, at den forholdsvis stive lovgivning er erstattet af en lovgivning, der i langt højere grad indebærer, at byfornyelse foregår i tæt samarbejde med beboerne i de enkelte områder, og hvor selve inddragelsen af beboerne er en væsentlig målsætning for den indsats, der ydes.

Folketinget har – måske på den baggrund – vedtaget en ny lov, som indebærer en decentralisering, og som betyder, at beboerne skal inddrages i planlægningen. Det medfører, at beboerne kan sige nej til kvalitetsniveauer, de ikke vil have, fx fordi de ikke kan betale dem.

Tilbage er stadig nogle problemer med marginale grupper, som kun delvis er tilknyttet arbejdsmarkedet og kun har delvise indkomster. Disse problemer bør belyses. Hvad sker der med boligmarkedet, uanset hvor lav en profit der accepteres? Hvor placeres de grupper, som i øjeblikket bor billigt, fordi de ikke har råd til at bo bedre? Hvordan bliver de placeret, hvis hele den ringeste del af boligmarkedet oprustes?

JESPER HARVEST, KOMMUNERNES LANDSFORENING

Kommunerne vil have en central rolle, når det drejer sig om byfornyelse. Men man må ikke glemme, at kommunerne er underlagt landets boligpolitik. Kommunerne bestemmer ikke, hvor meget der skal bygges totalt i landet og heller ikke boligtyper eller de økonomiske vilkår for byggeri og byfornyelse. Det er Folketinget, der bestemmer boligpolitikken. Kommunernes rolle er at skaffe plads til boligbyggeri og udføre byfornylesen. Men indenfor det har kommunerne så ifølge lovgivningen en central rolle. Den første rolle er regulerende. Det gør kommunen gennem sin planlægning. Kommunerne har et planmonopol, idet der i alle tilfælde, når der sker større ændringer, skal laves en lokalplan ifølge kommuneplanloven; og det er alene byrådet, der kan vedtage en lokalplan; og det er alene lokalplanen, der har bindende retsvirkning for de berørte parter – ejere, lejere, brugere.

Det er også kommunen, der – dog med nogen bistand – har lavet saneringsplaner. Og det bliver ifølge byfornylesloven alene kommunerne, der skal lave byfornylesplaner. Det er også en kommunal opgave at føre boligtilsyn og komme med påbud om afhjælpning af sundheds- og brandfarlige forhold.

Derudover har kommunen en rolle som igangsætter. Det er væsentligt, at kommunen engagerer sig som initiativtager. Det gælder på boligbyggeriets område, at hvis ikke kommunen giver garanti og yder støtte på 6% af opfølelsessummen, så kommer der ikke noget almennyttigt boligbyggeri. Det er også en kommunal initiativmulighed at formidle projekter og samarbejde med dem, der bygger, og få projekter indpasset i en lokal tidsfølge. Det er en nødvendig forudsætning for, at projekter kan opnå finansiering og fornøden godkendelse hos andre myndigheder.

Almennyttigt boligbyggeri er umiddelbart mindre belastende for den kommunale økonomi end så meget andet. Et kommunalt tilskud på 6% fremkalder ganske store investeringer og beskæftigelse, som går uden om de begrænsninger, der i øvrigt gælder for kommunens økonomi. Så derfor kan man på den ene side være optimistisk overfor kommunernes villighed til at medvirke til boligbyggeri og byfornyelse. På